

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler: Kari Solberg Økland	Arkiv: 070
Arkivsaksnr.: 08/5578-9	Dato: 26.11.09

DRAMMEN KOMMUNE SOM FRAMTIDENS BY - KLIMA OG BÆREKRAFTSTRATEGIER - HANDLINGSPROGRAM 2009

INNSTILLING TIL Bystyrekomite for byutvikling og kultur/ Bystyret:

Administrasjonens innstilling:

1. Bystyret slutter seg til forslag til handlingsprogram for 2009, som vist i vedlegg 1
2. Bystyret legger til grunn at handlingsprogrammet rulleres årlig, og at det fra og med neste rulling konkretiseres et ambisjonsnivå for det enkelte satsingsområde, som er egnet for årlig rapportering.

Nils Fr. Wisløff
rådmann

Arild Eek
Byutviklingsdirektør

DRAMMEN KOMMUNE SOM FRAMTIDENS BY - KLIMA OG BÆREKRAFTSTRATEGIER - HANDLINGSPROGRAM 2009

Innledning/bakgrunn for saken

I kommuneplanen, sak 52/07, slås det fast at ”*Bærekraft skal være et grunnleggende prinsipp når bysamfunnet utvikles. Fortsatt vekst i Drammen møter utfordringer som høyt ressursforbruk, klimaendringer og nedbygging av verdifulle arealer. Samtidig skal byens grønne omgivelser som grunnlag for friluftsliv og rekreasjon ivaretas og kulturminner skal bevares for kommende generasjoner.*”

Gjennom sitt vedtak i sak 17/08 om Økonomiplan 2008 – 2011 la bystyret ytterligere trykk på miljø- og klimaarbeidet ved å pålegge rådmannen å ”... *igangsette arbeidet med å oppdatere miljø- og klimaplan for Drammen kommune med det mål at Drammen skal utvikles til å bli ”Norges Miljøhovedstad*”.

Som oppfølging av Stortingets klimaforlik av 17.januar 2008 har regjeringen, ved miljøvern-ministeren, invitert de 13 største byene i Norge til en miljø- og klimadugnad i form av det nasjonale 6-årige utviklingsprogrammet ”*Framtidens byer*”. Hensikten er å videreutvikle byområder på en måte som gir lavest mulig klimagassutslipp. Samtidig skal det fysiske bymiljøet forbedres med tanke på bl.a. helse, trygghet, opplevelse og næringsutvikling.

Bystyret sluttet seg til dette programmet i sak 36/08. 17.juni 2008 ble programsamarbeidet formalisert med en intensjonsavtale mellom 4 statsråder og 13 ordførere. De øvrige 12 byene som deltar er Oslo, Bærum, Sarpsborg, Fredrikstad, Porsgrunn, Skien, Kristiansand, Sandnes, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø. Hver av byene må innen 31. desember 2008 ha utarbeidet et handlingsprogram, som konkretiserer kommunens tilnærming til intensjonene i samarbeidet.

I sak 65/08 besluttet bystyret at Drammen kommune også skulle slutte seg til prosjekt Økoløft i kommunene. Prosjektet er et ledd i regjeringens mål om å øke andelen jordbruksarealer som drives etter økologiske prinsipper til 15 % innen 2015. Samtidig er det et nasjonalt mål at 15 % av maten som omsettes skal oppfylle økologiske kriterier.

Hensikten med denne saken er å fremme forslag til et handlingsprogram for 2009, som svarer opp til føringene i kommuneplanen, sak om økonomiplan 08-11, intensjonene i nettverket Framtidens byer og prosjekt Økoløft i kommunene. Handlingsprogrammet representerer en sammenstilling av kommunens aktiviteter og tiltak rettet mot:

- Samfunnet (By- og region)
- Kommuneorganisasjonen (”Feie for egen dør”)

Saksutredning

Klimaforliket i Stortinget, av 17. januar 2008, innebærer bred politisk enighet om å redusere klimagassutslippene i Norge med 15 – 17 millioner tonn CO₂-ekvivalenter innen 2020, når effekten av CO₂-binding i skog er inkludert. Dette utgjør i gjennomsnitt 3,3 tonn CO₂-ekvivalenter pr inn-bygger. Til sammenligning utgjør:

- 2 flyturer tur/retur Europa: 1,20 tonn CO₂

• 20.000 km bilkjøring med dieseldrevet bil, 0,5 l/diesel pr mil:	2,90 tonn CO ₂
• 20.000 km bilkjøring med bensindrevet bil, 0,75 l bensin pr mil:	4,00 tonn CO ₂
• 10 korte bussturer pr person, pr uke	0,20 tonn CO ₂ pr år
• 10 turer med trikk/T-bane pr person pr uke	0,01 tonn CO ₂ pr år
• Forbruk av varer, tilsvarende sum årsinntekt 4-500.000 pr år	4,80 tonn CO ₂ pr år
• 2 personer, bolig inntil 100 kvm, 10.000 kwh elektrisitet pr år	1,90 tonn CO ₂ pr år
• 2 personer, bolig inntil 100 kvm, oppvarming med fyringsolje	4,20 tonn CO ₂ pr år

Intensjonsavtalen i samarbeidsprogrammet Framtidens byer innebærer en bred tilslutning om å arbeide for å redusere de samlede klimagassutslippene fra:

- Vegtransport
- Stasjonær energibruk
- Forbruk og avfall

I tillegg er partene enige om å arbeide for å utvikle strategier for å møte konsekvensene av fremtidige klimaendringer.

I det følgende redegjøres det kort for innholdet i administrasjonens forslag til handlingsprogram for 2009, som både omhandler regionale samarbeidsprosesser, lokale tiltak, og tiltak knyttet til miljøfyrtåmsertifisering av egen virksomhet.

Areal og transportutvikling

Hovedutfordringen er å videreutvikle et fortettet arealbruks- og lokaliseringsmønster, som reduserer arealinngrep og transportbehov, både lokalt og i et regionalt perspektiv.

Buskerudbyprosjektet, som har som utgangspunkt å utvikle en bærekraftig og konkurransedyktig byregion langs aksene Lier-Kongsberg, foreslås i handlingsprogrammet som hovedarena for å oppnå:

- Helhetlige og funksjonelle areal- og transportløsninger (kollektivtilbudet, syklist og gående)
- Finansielle løsninger
- Økt gjennomføringskraft

Det vil i første halvår 2009 bli fremmet egen sak om videreføring av samarbeidsprosjektet Buskerudbyen.

Administrasjonen arbeider i tillegg for å utvikle et forslag til en lokal, klimavennlig samferdsels-strategi, som skal støtte opp under de statlige og regionale prosessene. Det vil bl.a. bli fremmet egne saker til bystyret om:

- Boligsoneparkering
- Belønningsordningen for å øke andelen miljøvennlig transport og redusere bilbruken

Stasjonær energi

Hovedutfordringen er å redusere energibruken i eksisterende og ny bebyggelse, utvide fjernvarmeområdet, samt fase ut bruken av fossilt brensel og erstatte dette med fornybar energi.

Kommunen har ut over det som kan kreves med hjemmel i gjeldende Plan- og bygningslov ingen formelle hjemler for å kreve:

- Lavere energibruk/utslipp
- Økt bruk av fornybare energikilder
- Lavutslipp/nullutslipp

Inntil slik hjemmel foreligger er derfor kommunens påvirkningsmuligheter først og fremst som motivasjonsmodell for privat sektor. Her er Drammen Eiendom KF, som byens største eiendoms-forvalter, og By- og boligutstillingen Oslo-Drammen 2009-2018, sentrale som utstillingsvinduer for framtidens byggeri, bygningsforvaltning og drift. Kommunens deltagelse i By- og boligutstillingen vil bli avklart i egen sak til bystyret.

For å gi en mer grundig, og samlet vurdering av virkemidler som kan trekke utviklingen i riktig retning, foreslår administrasjonen som en del av handlingsprogrammet å lage en melding til bystyret, som særlig vil peke på:

- Ny Plan og bygningslov (2009/10)– kommunale virkemidler for redusert energibruk i eksisterende og ny bebyggelse
- Områder i Drammen som egner seg for fjernvarmeforsyning og/eller andre fornybare løsninger – innspill til kommuneplanens arealdel og søknad om utvidelse av konsesjonsområde for fjernvarme (v/Drammen Fjernvarme AS)
- Utfasing av bruk av fossilt brensel i fjernvarmeleveransene, i kommunale bygg og øvrig bebyggelse

Forbruk og avfall

Hovedutfordringen er å kjøpe varer og tjenester som gir lavere klimagassutslipp, og reduserte avfallsmengdene gjennom endret forbruksmønster, kildesortering og resirkulering av nærings-stoffer, materialer og energi. I tillegg er det en utfordring å øke tilgangen til, og forbruket av økologisk og kortreist mat.

Drammen kommunen, er som storforbruker av varer og tjenester, til en verdi av ca 1,4 mrd. kr pr år, en viktig markedsaktør, som kan bane veien for leverandører av varer og tjenester, som tilfredstiller etiske krav, miljøkrav og har konkurransedyktige priser. Det vil bli lagt frem en orienteringssak til bystyret om innkjøpsstrategi for Drammen kommune våren 2009. Som storforbruker er kommunen også en stor avfalls-produzent, og har derfor et betydelig samfunnsansvar, i forhold til en fremtidsrettet avfallshåndtering.

For øvrig er det naturlig å realisere samfunns mål i forhold til forbruk og avfall gjennom selskapene RfD IKS, og Lindum AS, som forvalter verdikjeden fra avfall og til gjenvinning av ressursene i avfallet. Bystyret har nylig vedtatt en eierstrategi for RfD IKS (sak 85/08), der klimavennlige avfalls løsninger er en tydelig del av selskapets mandat. Lindum har på sin side markert seg som en moderne og innovativ bedrift, som har reduserte klimagassutslipp og utnyttelsen av næringsstoffene og energien i avfallet, som sentrale styringsparametere.

Klimatilpasninger

Samfunnssikkerhet er stikkordet for klimatilpasningene, og hovedutfordringen er å først og fremst å:

- Sikre oppdatert kunnskap om konsekvensene av klimaendringer
- Innarbeide og hensynta disse, både i forhold til folkehelsen, videreutvikling av bygningsmassen, offentlige arealer og infrastruktur

Som hovedstrategi for 2009 foreslås derfor:

- Oppdatering av risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) for Drammen kommune (egen bystyresak)
- Herunder integrere ny forskning, kunnskap og prognoser for bl.a. havnivåstigning, endringer i nedbør
- Regional tilnærming til arbeidet, bl.a. gjennom å ta initiativ til et regionalt ROS-seminar, med fokus på klimaendringer, konsekvenser og felles tilnærming

For øvrig foreslås samfunnssikkerhetsperspektivet knyttet til klimaendringer å få forsterket fokus ved neste rullering av kommuneplanen (bl.a. planbestemmelser), og felles hovedplan for vannforsyning og avløp, for kommunene i Drammensregionen (ferdig 2009).

Miljøfyrtårnsertifisering

Utfordringene i egen organisasjon er bl.a.:

- Stimuleringstiltak for redusert bruk av egen bil til/fra jobb, samt ved tjenesteoppdrag
- Innarbeide klima/bærekraftperspektivet i innkjøpsavtaler for varer og tjenester
- Gjennomgående kildesortering og resirkulering av ressursene i kommunens avfall

Denne delen av Framtidens by- satsing foreslås derfor organisert i et eget prosjekt, forankret i samarbeidet mellom partene i arbeidslivet, med formål at alle kommunale virksomheter og kommunale foretak skal være miljøfyrtårnsertifiserte i løpet av 2010.

Økonomi

Tiltakene forutsettes finansiert gjennom midler fra Framtidens byer, statlige belønningsordninger, skjønnsmidler fra Fylkesmannen i Buskerud, regionale utviklingsmilder fra Buskerud fylkeskommune, kommunale investerings- og driftsmilder, og for øvrig spleiselag mellom samarbeidspartene. Det vises bl.a. til Økonomiplan 2009-2012.

I kommunens driftsbudsjett er det satt av 2 mill kr til en styrking av kollektivtilbudet. Ytterligere 1 mill kr av driftsbudsjettet foreslås øremerket til faglige utredninger og konkrete tiltak i kommunens klimasatsing. Ut over dette forutsettes ressursbruken spesifisert nærmere i den enkelte sak, som det er vist til i dette saksfremlegget.

Administrasjonens bemerkninger

Etter mange år med stempel som Norges største veikryss, fremstår Drammen i dag som en attraktiv og konkurransedyktig by i Norge. En vesentlig del av grunnlaget for byens forvandling og omdømme er lagt gjennom store miljøprosjekter, bl.a.:

- Kloakkrammeplanen (1986-95), som innebærer at vannkvaliteten i elv og fjord er tilfredsstillende, blant annet med tanke på bading og annen rekreasjon.
- Kommunedelplan for Drammenselva (1991), som la til rette for forskjønnelse og allmenn bruk av elvebreddene på begge sider av elva
- Vegpakke Drammen (1995-2011), som siden åpningen av bl.a. Strømsåstunellen i 2001, Bragerstunellen i 2002, motorveibrua i 2007 og Øvre Sund bru i 2011, har flyttet gjennomgangstrafikken ut av sentrumsområdene, og redusert støy- og luftforurensingen i sentrale byområder.
- Innføring av nytt tilbud for kildesortering og gjenvinning av avfall for innbyggerne, skoler og barnehager i Drammensregionen (1997/98)

Disse prosjektene har sammen med målrettet arealbruksplanlegging, og et aktivt og fokusert samarbeide med en rekke andre samfunnsaktører, brakt byen et vesentlig skritt nærmere visjonen i gjeldende og forrige kommuneplan: *”Miljø- og kompetansebyen Drammen – en tett, mangfoldig og levende by, i et vakkert landskap”*.

Dersom Drammen og Drammensregionen skal beholde og videreutvikle sin konkurransekraft er det av grunnleggende betydning å fremstå som et samfunn der globale utfordringer innen klima- og bærekraft tas på alvor, samtidig som det fysiske bymiljøet forbedres med tanke på bl.a. helse, trygghet, opplevelse og næringsutvikling.

Administrasjonen legger til grunn at foreliggende forslag til handlingsprogram (vedlegg 1) er å anse som en første utgave, som skal rulleres, videreutvikles og konkretiseres årlig. Handlingsprogrammet forutsettes forankret i Kontaktutvalget for næringslivet, Arbeidsmiljø-utvalget, og Partssammensatt samarbeidsutvalg, henholdsvis 1.desember, 11.desember og 15.desember 2008. Drammen kommunes strategi for miljø og bærekraftig utvikling må også ivareta satsningsområder som vannmiljø og lokal luftkvalitet. Disse temane vil bli fulgt opp gjennom *Samordnet plan for vannforsyning og avløp i Drammensregionen* og *Helse- og sosialplan for Drammen kommune*.

Vedlegg:

Framtidens byer, klima og bærekraftstrategier for Drammen kommune, handlingsprogram for 2009, datert 24.11.08.